

Oikeusministeriö

LAUSUNTO

kirjaamo.om@gov.fi
lausuntopalvelu.fi

27.2.2026

Dnro 97/2026

Lausuntopyyntö 17.12.2025, Dnro VN/5137/2022

TYÖRYHMÄN MIETINTÖ EHDOTUKSEKSI UUDEKSI VALMIUSLAIKSI

Paliskuntain yhdistys kiittää mahdollisuudesta lausua työryhmän ehdotuksesta uudeksi valmiuslaiksi ja esittää näkemyksensä siltä osin, kuin esitys koskettaa porotaloutta. Poronhoito on Pohjois-Suomessa merkittävä huoltovarmuustekijä; poronliha on tärkeä osa alueen ruokaturvaa ja poronhoitajilla on vaativissa olosuhteissa työskentelyyn soveltuva maastontuntemus, konekalusto sekä sen käyttöön tarvittava osaaminen.

2. luku. Varautumisvelvollisuus

Yleistä varautumisvelvollisuutta esitetään laajennettavaksi koskemaan myös lailla julkisia hallintotehtäviä hoitamaan perustettuja tai siihen lailla velvoitettuja yhteisöjä siltä osin kuin ne hoitavat julkisia hallintotehtäviä. Esitysluonnoksen sivuilla 146 ja 200 todetaan.

” Käytännössä muutos olisi kuitenkin vaikutuksiltaan suhteellisen vähäinen johtuen siitä, että valtaosaa laajennuksen piirissä olevista yhteisöistä koskee jo varautumisvelvollisuus erillislainsäädännön nojalla. Toisaalta tehtävä olisi kuitenkin joillekin uusi, kuten esimerkiksi paliskunnalle ja kalatalousalueille. Varautumistoimet voitaisiin kuitenkin aina suhteuttaa varautumisvelvollisen toiminnan mittakaavaan ja siinä tunnistettuihin riskeihin. Siltä osin, kun uudistuksesta kuitenkin aiheutuisi välittömiä kustannuspaineita julkista hallintotehtävää hoitaville yhteisöille, niillä olisi erityissäännösten nojalla mahdollisuus hakea varautumiseen rahoitusta huoltovarmuusrahastosta.”

Esitys tarkoittaisi 54 Suomen paliskunnalle uusia tehtäviä ja velvollisuuksia kuten valmiussuunnitelman laatimisen ja sen ylläpitämisen.

Varautumisvelvollisuuden laajentamisen tavoitteena on turvata julkisen hallintotehtävän jatkuvuus poikkeusoloissa. Paliskunnat eivät kuitenkaan hoida sellaisia julkisia hallintotehtäviä, joiden keskeytyminen aiheuttaisi merkittävää riskiä valtion tai kuntien lakisääteisten velvoitteiden toteutumiselle. Paliskuntien tehtävät liittyvät ensisijaisesti poronomistajien lakisääteisten oikeuksien ja velvollisuuksien toteuttamiseen, eivät yhteiskunnan ydinpalvelujen tuottamiseen, johon valmiuslain varautumisvelvollisuus ensisijaisesti kohdistuu. Tästä syystä esitetty varautumisvelvollisuuden laajentaminen lailla julkisia hallintotehtäviä hoitaviin yhteisöihin ei sovellu paliskuntien toimintaan eikä vastaa poronhoidon rakenteellisia ja toiminnallisia olosuhteita.

Paliskunnat ovat osakkaidensa muodostamia yhteisöjä, joissa hallinnolliset tehtävät hoitavat poronhoitajat itse muun työn ohella. Paliskunnilla ei ole erillistä hallinto henkilöstöä, joka voisi vastata valmiussuunnitelman edellyttämistä suunnittelu-, ylläpito- ja raportointitehtävistä. Lisäksi paliskunnille on poronhoitolain uudistuksen myötä tulossa pakolliseksi porolaidunten hoito- ja käyttösuunnitelmien tekeminen, joka lisää osaltaan paliskuntien hallinnollista työtä. Varautumisvelvoitteen täyttäminen johtaisi siihen, että varautumisen kustannukset ja työmäärä siirtyisivät suoraan yksittäisten poronhoitajien kannettavaksi. Huoltovarmuusrahastosta haettavissa oleva rahoitus ei muuta sitä tosiasiaa, että velvoitteet liisäisivät monimutkaisuutta, raportointivelvoitteita ja jatkuvaa hallinnollista työtä.

Varautumisvelvollisuuden soveltaminen paliskuntiin ei tosiasiallisesti parantaisi poronhoidon kriisinkestävyyttä. Poronhoidon kriittiset riskit liittyvät pääosin luonnonolosuhteisiin, kuten sääolojen ääri-ilmiöihin, petotilanteeseen ja laidunten kunnan vaihteluun. Näihin riskeihin varautuminen tapahtuu ensisijaisesti elinkeinon sisäisillä ratkaisuilla eikä hallinnollisin suunnitteluasiakirjoin. Valmiussuunnitelman laatiminen ei käytännössä paranna poronhoidon kykyä selviytyä poikkeusolosuhteista, koska paliskuntien toimintaympäristö ja riskit ovat luonteeltaan sellaisia, että niitä ei voida hallita viranomaistyyppisellä varautumisella. Suunnittelun velvoittaminen tuottaisi hallinnollista kuormitusta mutta ei tosiasiallista lisähyötyä elinkeinolle eikä yhteiskunnan huoltovarmuudelle.

Poikkeusolojen valmiussuunnittelussa porotalous on jo nyt osa kunnallista ja alueellista alkutuotannon varautumista, huomioituna sekä suunnitelma- että harjoitustasolla. Porotalous suhtautuu varautumiseen ja valmiusosaamisen lisäämiseen myönteisesti.

Paliskuntain yhdistys katsoo kuitenkin, että varautumisvelvollisuuden laajentaminen paliskuntiin työryhmämietinnön osoittamassa mittakaavassa ei ole tarkoituksenmukaista, perusteltua eikä valmiuslain tavoitteiden mukaista. Velvollisuus aiheuttaisi huomattavaa, vaikutuksiinsa nähden ylimitoitettua hallinnollista taakkaa, eikä sillä saavutettaisi sellaista kokonaisturvallisuuden tai kriisinkestävyyden lisäarvoa, joka oikeuttaisi laajennuksen. Paliskuntain yhdistys esittää, että paliskunnat rajataan varautumisvelvollisuuden ulkopuolelle.

10 luku. Liikkumisen ja oleskelun rajoittaminen sekä väestön siirtäminen

Poroilla on poronhoitoalueella vapaa laidunnusoikeus, ja porot laiduntavat luonnossa vapaana suurimman osan vuodesta. Liikkumisrajoitukset voivat haitata tai jopa estää poronhoitotöiden tekemisen. Välttämättömät poronhoitotyöt tulee määritellä liikkumisrajoitusten poikkeusperusteeksi, sillä toiminnan keskeytyminen voi aiheuttaa merkittäviä vahinkoja sekä eläinten hyvinvoinnille että elinkeinolle.

17 luku. Energia-, vesi- ja jätehuollon turvaaminen

124 §:ssä säädetään polttoaineiden saannin varmistamisesta kriittiseen käyttöön. Tällä on tarkoitus turvata polttoaineiden saanti sotilaallisen puolustusvalmiuden tai yhteiskunnan toimivuuden kannalta välttämättömään toimintaan. Esitysluonnoksen mukaan Elinvoimakeskus myöntää ostoluvan maa-, kala-, ja metsätalouden osalta.

Porotalous on Pohjois-Suomessa tärkeä alkutuotannon toimiala. Paliskuntain yhdistys esittää, että poronhoito tunnustetaan polttoaine- ja kuljetuspriorisoinnissa huoltovarmuuskirittiseksi alueellisen elintarviketuotannon näkökulmasta.

Paliskuntain yhdistys esittää, että porotalous lisätään 124 §:n 6 momenttiin seuraavasti:
”... *Elinvoimakeskus myöntää ostoluvan maa-, poro-, kala-, ja metsätalouden osalta.*”

19 luku. Ruoantuotannon turvaaminen

Esityksen 139 §:ssä on alkutuotannon määritelmää täsmennetty koskemaan maa- ja kalataloutta. Perustelutekstin mukaan maatalouden määritelmä kattaisi myös puutarha- ja porotalouden. Tämä on tärkeä täsmennys, joka tulee ulottaa koskemaan myös polttoaineen säännöstelyä koskevia säädöksiä.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Hanna Nurmi
toiminnanjohtaja

Lausunnon valmistelija(t) ja lisätiedot: Anna-Leena Jänkälä, etunimi.sukunimi@paliskunnat.fi,
+358400388560